

تاریخچه و مفهوم بهداشت :

اهمیت بهداشت و سلامتی از جنبه‌های مختلف قابل بررسی است :

از نظر اقتصادی : یک فرد سالم عمر طولانی‌تر و بازدهی بیشتری برای جامعه خواهد داشت و در نتیجه باعث افزایش تولید در جامعه خواهد شد .

از نظر اجتماعی: اگر افراد جامعه با اصول حفظ تندرستی و بهداشت آشنا باشند ، خود به خود سلامت جامعه تامین می‌شود و کلا هزینه‌های درمانی هم رو به کاهش می‌رود که می‌توان بودجه باقی مانده را برای تاسیس مراکز مختلف از جمله دانشگاه و مدرس صرف نمود.

تاریخچه بهداشت :

❖ اسقلیوس یا اسکولاب که در یونان زندگی می‌کرد ، اولین کسی بود که به فکر افتاد که برای شفای بیماران دست به اقداماتی زد و نام طبیب بر خود نهاد .

❖ دختر اسقلیوس که هیژی نام داشت افکار نوعی در رابطه با پیشگیری در طبابت آن زمان مطرح نمود و پدر به افتخار دخترش این علم (علم بهداشت) را هیژی نیوس نام نهاد که امروزه به آن های‌جین (hygiene) می‌گویند.

❖ تلاش‌های اسقلیوس نقطه آغاز در تاریخ بهداشت عمومی است .

❖ اولین تاریخچه ایمن سازی و پیشگیری به پزشکان چینی بازمی‌گردد.

❖ در حدود سال‌های 1500 میلادی نیاز جدی به توسعه بهداشت عمومی در اروپا احساس گردید.

❖ در قرن 19 بهداشت عمومی توسعه یافته و به بهسازی محیط توجه بیشتری شد .

❖ در آئین زرتشتیان آلوده کردن آب ، خاک ، آتش و گیاه ممنوع بوده است.

❖ در قرون وسطی کلیساها عهده‌دار اجرای مقررات بهداشتی بودند .

❖ در سال 1946 عالی‌ترین ثمره علم بهداشت به بار نشست و اساسنامه سازمان جهانی بهداشت (WHO) به تصویب رسید و در سال 1948 به اجرا گذاشته شد .

❖ علت تشکیل WHO این بود که بیماری را دشمن مشترک بشریت در سراسر جهان می‌دانستند .

❖ از قرن 19 کوشش فراوان برای گسترش فعالیت پرستاران در جامعه در زمینه بهداشت صورت گرفت.

❖ تا قبل از سال 1900 مراقبت از بیماران در منازل و کلیساها بود.

❖ از سال 1960 به بعد عنوان پرستار بهداشت عمومی ، جای خود را به پرستار بهداشت جامعه داد.

بهداشت (health) : علم سلامتی

تعریف بهداشت عمومی : علم و هنر پیشگیری از بیماری‌ها ، ارتقای سلامتی ، افزایش طول عمر و بالابردن

توانایی‌های بشر از طریق کوشش‌های دسته جمعی

➤ **نکته:** از طریق کوشش های دسته جمعی سهم کارکنان بهداشتی در تامین سلامتی افراد 25% است و بقیه سهم افراد و سازمان های دیگر است .

بهداشت فردی **personal health**: هنر به کار بستن دستوراتی که سلامت را موجب می شوند که پایه و اساس بهداشت جامعه را تشکیل می دهد .

بهداشت جامعه: شامل همه خدمات بهداشتی شخصی و زیست محیطی در جامعه انسانی است و در برخی جوامع مترادف بهداشت عمومی است .

پرستاری بهداشت جامعه ترکیبی از پرستاری و بهداشت همگانی است که جهت اعتلا و نگهداری سلامتی مردم به کار می رود.

➤ **نکته:** هدف کلیه پرستاران اعتلای سطح سلامت افراد است .

➤ **نکته:** بنیانگذار پرستاری بهداشت جامعه ویلیام ربتون بود .

نقش های پرستاری بهداشت جامعه شامل: آموزشی، حمایتی، حفاظتی، مشاوره و مدیریت است .

مهمترین نقش پرستار بهداشت جامعه آموزش بهداشت است .

مفهوم سلامت و بیماری:

تعریف سلامتی از دیدگاه WHO: سلامتی عبارت است از رفاه کامل جسمی، وانی و اجتماعی نه فقط بیمار یا معلول نبودن . مطابق این تعریف سلامتی یک هدف آرمانی به حساب می آید و استاندارد سلامت را تعیین می کند و نشاندهنده هدفی است که ملت ها باید برای آن بکوشند.

تعریف عملیاتی سلامتی:

1- نبودن شواهد آشکار بیماری و درست عمل کردن شخص با توجه به محدودیت های سن و جنس و ..

2- کار کردن چند اندام به اندازه کافی که نشانه نوعی تعادل و پایداری بدن است .

➤ **نکته:** تعریف WHO از سلامتی تعریف عملیاتی نیست یعنی نمی توان آن را به طور مستقیم اندازه گیری کرد .

مدل ها (الگوهای) سلامتی اسمیت:

❖ الگوی ایده آلی: در این حالت فرد به خودیابی و کمال رسیده و توانایی از بالقوه به بالفعل در آمده است .

❖ الگوی سازگاری: انسان به طور موثر قادر به واکنش با محیط فیزیکی و اجتماعی خود است.

❖ الگوی ایفای نقش: میزان توانایی فرد در ایفای نقش به طور موثر است .

❖ الگوی کلینیکی: فقدان علائم بیماری و ناتوانی قابل تشخیص با علم پزشکی

از نظر اسمیت الگوی ایده آلی جامعترین الگو و الگوی کلینیکی سطحی ترین الگوست .

ابعاد سلامتی :

سلامتی شامل ابعاد جسمی ، روحی ، روانی ، اجتماعی ، عاطفی و شغلی است .

عوامل موثر بر سلامتی :

عواملی که هم در درون شخص و هم در محیط قرار دارند عبارتند از : وراثت ، محیط زیست ، شیوه زندگی ، فرهنگ ، مذهب ، وضعیت اقتصادی – اجتماعی (آموزش ، اشتغال) ، خدمات بهداشتی ، دولت و سیاستگذاری بهداشتی و نظام-های وابسته به بهداشت (کشاورزی ، مواد غذایی ، عمران ، بیمه و....)

طیف سلامت و بیماری :

سلامتی و بیماری به دنبال یکدیگر قرار دارند و مرز مشخص و قاطع ندارند ، در پایین ترین نقطه طیف مرگ و بالاترین نقطه آن سلامتی مثبت قرار دارد .

سلامتی پدیده ای ایستا نیست ، بلکه یک پدیده پویا و دائما در حال دگرگونی است . مفهوم نزدیک به طیف بیماری ، کوه یخ بیماری است . بخش بالایی و شناور کوه یخ ، آن چیزی است که پزشک در جامعه می بیند (موارد بالینی) ولی بخش اعظم کوه یخ که در زیر آب پنهان است ، نشانه انبوه بیماری های پنهانی (خفیف ، بدون علامت ، پیش از مرحله بالینی ، موارد تشخیص داده نشده و افراد حامل بیماری) در جامعه است .

مفهوم بیماری :

بیماری نقطه مقابل سلامتی است .

WHO بیماری را تعریف نکرده است .

علل بیماری ها :

✓ فرضیه ابتدایی : فرضیه میکروبی بیماری ها (عامل بیماری) ← انسان ← (بیماری)

عیب : چندین عامل ممکن است در ایجاد یک بیماری سهیم باشند .

✓ مثلث اپیدمیولوژیک : سه عامل محیط ، میزبان و عامل بیماری را در ایجاد بیماری نقش دارند. (عامل

بیمای) ← انسان ← (بیماری)

عیب : در مورد تمام بیماری ها مثلا بیماری های قلبی - عروقی ، اسکیزوفرنی و... صدق نمی کند.

✓ شبکه علیت : برای بیماری های مزمن که عامل بیماری را غالبا نامعلوم است ولی بیماری نتیجه

تداخل عوامل متعدد می باشد. مثلا رد مورد بیماری سرخرگ های کرونر قلب عوامل مختلفی از قبیل

چاقی، استرس و دخیل هستند

✓ مدل چرخ : رابطه انسان و محیط را نشان می دهد که محور مرکزی آن میزبان یا انسان است و

محیط به سه بخش زیستی ، اجتماعی و فیزیکی تقسیم می شود . اندازه هر یک از اجزا به بیماری

خاص مورد نظر بستگی دارد. این مدل نیز بدون تاکید بر عامل بیماری زا بر شناسایی چند عامل بیماری تاکید می کند.

نظام های عرضه خدمات بهداشت درمانی در جهان:

- 1- معاونت عمومی: ایران از این نظام خدماتی استفاده می کند.
- 2- بیمه بهداشتی: در کشورهای توسعه یافته و صنعتی
- 3- طب ملی: تمام هزینه ها را دولت پرداخت می کند. خدمات رایگان است.

سازمان های بهداشت بین المللی:

سازمان بهداشت جهانی (WHO):

WHO سازمانی است تخصصی و غیرسیاسی مربوط به بهداشت که از ادارات سازمان ملل متحد بوده و مقر آن در ژنو است. هدف از تشکیل سازمان بهداشت جهانی دستیابی همه مردم به بالاترین سطح سلامت است.

خدمات سازمان بهداشت جهانی:

- 1) **خدمات اصلی:** که علت وجودی سازمان می باشد مانند مراقبت های مربوط به اپیدمی ها و قرنطینه ها استاندارد کردن مواد بیولوژیک مانند آنتی بیوتیک ها و واکسن ها.
 - 2) **خدمات اختصاصی:** با در نظر گرفتن مسائل بهداشتی کشورها انجام می شود مانند ترتیب پرسنل، بهبود وضع مدیریت سازمان های بهداشتی کشورها و خدمات بهداشتی ویژه مانند بهداشت مادر و کودک، همبازی محیط، برنامه ریشه کنی بیماری ها مانند مالاریا و آبله.
 - 3) **تحقیقات پزشکی:** عموماً در مورد بیماری های عفونی، سرطان ها، بیماری های قلبی و عروقی و نیز برنامه ریزی در جهت کنترل و تنظیم خانواده
- ایران در منطقه مدیترانه شرقی سازمان جهانی بهداشت قرار دارد که مرکز فعالیت های آن در شهر اسکندریه (مصر) است، در این منطقه 22 کشور عضو هستند.

سازمان یونیسف UNICEF

یونیسف یکی از ادارات سازمان ملل متحد می باشد که از طرف مجمع عمومی ملل متحد به منظور اقدام برای بازتوانی کودکان کشورهای جنگ زده در سال 1946 تاسیس گردید. مقر اصلی آن در سازمان ملل در نیویورک است در حال حاضر یونیسف در استراتژی (انقلاب سلامتی کودک)، GOBI را تشویق می نماید. یعنی:

← G استفاده از نمودار رشد (growth chart) به منظور پایش بهتر تکامل کودک.

← O به نشانه مایع درمانی خوراکی (oral rehydration) برای درمان کم آبی های خفیف و متوسط.

← B به نشانه ترویج استفاده از تغذیه کودک با شیر مادر (breast feeding)

← I به نشانه ایمن سازی علیه 6 بیماری سرخک، دیفتیری، کزاز، سیاه سرفه، فلج اطفال، سل (Immunisation)

• سازمان کشاورزی و غذا (FAO)

مقر آن در رُم است، اولین نهاد تخصصی که در سازمان ملل شکل گرفت. اهداف این سازمان:

(1) کمک به کشورها برای بالا بردن استانداردهای زندگی آن ها

(2) بهبود وضع تغذیه ای مردم همه کشورها

(3) افزایش بهره وری کشاورزی، جنگل داری و ماهیگیری

(4) بهبود شرایط زندگی مردم روستایی

• سازمان بین المللی کار (ILO)

این سازمان به عنوان عضو وابسته جامعه ملل برای بهبود شرایط کار و زندگی جامعه کارگران سراسر جهان تاسیس شد. اهداف این سازمان عبارتند از:

(1) مشارکت در برقراری صلح پایدار از راه افزایش عدالت اجتماعی

(2) ارتقاء شرایط کار و استانداردهای زندگی کارگران از راه اقدام بین المللی

(3) ارتقاء ثبات اقتصادی و اجتماعی

مقر این سازمان در شهر ژنو (سوئیس) است.

• بانک جهانی World Bank

یک اداره تخصصی وابسته به سازمان ملل متحد است که با هدف کمک به کشورهای در حال توسعه برای افزایش استانداردهای زندگی مردم آن کشورها تاسیس شده است. بانک جهانی برای پروژه هایی که منجر به رشد اقتصادی می شود فعالیت دارد. تامین نیروی برق، جاده سازی، راه آهن، کشاورزی و تامین آب و پرداخت وام.

• صلیب سرخ بین المللی International Red Cross

یک سازمان بشر دوستانه، غیرسیاسی و غیررسمی است که علاقه مند خدمت به مردم در زمان صلح و جنگ است. برنامه های صلیب سرخ بین المللی:

1- خدمات مربوط به نیروهای نظامی

2- خدمات مربوط به سربازان

3- بلاهای طبیعی و کمک های اولیه

4- آموزش بهداشت و کمک های مربوط به درمان بارداری و بهزیستی کودک

جمعیت هلال احمر ایران در سال 1302 با نام جمعیت شیر و خورشید تاسیس شد.

• سازمان یونسکو UNESCO

سازمانی است تربیتی، علمی و فرهنگی که در زمینه بهداشتی نیز فعالیت هایی را انجام می دهد.

پیشگیری: Prevention

سطوح پیشگیری:

1) پیشگیری اولیه ← Primary Prevention هدف پیشگیری از ایجاد بیماری: ارتقاء بهداشت عمومی و اقدامات اختصاصی حفاظتی است.

۲) پیشگیری ثانویه ← Secondary تشخیص زودرس و درمان به موقع مثل غربالگری

۳) ثالثیه ← tertiary p نوترافی - هدف کاهش عوارض بیماری ها.

سوال: بررسی افراد به منظور تعیین وضعیت بیماری خاصی که هنوز بی علامت است چه نامیده می شود؟ (وزارت بهداشت 91-92)

الف) Screening ب) Surveillance

ج) Prevention د) Monitoring

پاسخ گزینه الف/ غربالگری

ایمن سازی و واکسیناسیون :

انواع ایمنی : عملیات ایمنی بدن شامل دو بخش است :

❖ دفاع غیر اختصاصی یا مقاومت : بدن دارای وسایلی است که از ورود یا رشد و تکثیر میکروب ها بدون توجه به نوع آن ها جلوگیری می کند .

وسایل دفاع غیر اختصاصی بدن عبارتند از :

ساختار ژنتیکی ، شرایط عمومی ، حرارت بدن .

❖ دفاع اختصاصی یا ایمنی که شامل دو بخش است : ایمنی سلولی که از طریق مونوسیت ها ، ماکروفاژها و لنفوسیت های T است و ایمنی سرمی که از طریق ایمنوگلوبولین که توسط لنفوسیت B تولید می شود .

ایمن سازی هر گونه اقدامی که به منظور جلوگیری از بروز عفونت و یا تخفیف شکل طبیعی بیماری در فردی می باشد که با تجویز آنتی بادی یا آنتی ژن به عمل می آید گفته می شود .

ایمن سازی یکی از مقرون به صرفه ترین راه های پیشگیری از بیماری های عفونی است .

با اجرای برنامه واکسیناسیون همگانی در جهان شیوع بسیاری از بیماری های خطرناک در بین شیرخواران و بالغین کاهش بارزی پیدا کرده است . به طوری که شیوع بیماری هایی چون دیفتی ، کزاز ، سیاه سرفه ، سرخک و فلج اطفال با واکسیناسیون همگانی با موفقیت کنترل شده است و یا بیماری آبله که با واکسیناسیون همگانی و پیگیری ریشه کن شده است.

در ایران بر علیه 9 بیماری دیفتی، کزاز، سیاه سرفه، فلج اطفال، سل، سرخک، سرخچه و اوریون و هپاتیت ب واکسیناسیون انجام می گیرد.

برنامه روتین واکسیناسیون در ایران :

بدو تولد : فلج اطفال ، سل و هپاتیت ب (BCG-OPV-DPI)

2 ماهگی : ثلاث ، فلج اطفال ، هپاتیت ب (HB- DPI- OPV)

4 ماهگی : ثلاث ، فلج اطفال (DPI- OPV)

6 ماهگی : ثلاث ، فلج اطفال ، هپاتیت ب (HB- DPI- OPV)

12 ماهگی : MMR

18 ماهگی (یادآور اول) : ثلاث ، فلج اطفال (MMR- DPI- OPV)

4-6 سالگی (یادآور دوم) : ثلاث ، فلج اطفال ، MMR

❖ واکسن سه گانه برای ایمن سازی کودکانی که ناراحتی های عصبی ، تشنج ، ضایعات مغزی و یا سابقه خانوادگی بیماری های عصبی را دارند تجویز نمی گردد.

❖ تزریق واکسن باعث ایجاد ایمنی فعال مصنوعی می شود.

❖ برنامه ایمن سازی شیرخواران نارس و یا کم وزن طبق جدول ایمن سازی عادی است .

❖ شل بودن مدفوع و سرماخوردگی مانع ایمن سازی نیست.

❖ برای واکسن سیاه سرفه محدودیت سنی وجود دارد و برای کودکان بالای 6 سال به جای ثلاث واکسن توام بزرگسالان تزریق می شود .

❖ در صورتی که نوزاد از مادر مبتلا به هپاتیت متولد شود باید ایمنوگلوبولین اختصاصی هپاتیت ب همزمان با واکسن در دو عضله جداگانه در اسرع وقت و ترجیحا در عرض 12 ساعت پس از تولد تزریق شود .

❖ اگر واکسن سل به مقدار صحیح و در محل صحیح تزریق نشود باعث ایجاد آدنیت می شود. محل پیدایش آن معمولا در ناحیه زیر بغل بوده ولی گاهی در گردن و بالا یا پایین استخوان ترقوه نیز مشخص می شود. موار

❖ واکسن سل را زیر 3 ماهگی بدون تست مانتو می توان به شیرخوار تزریق کرد ولی بعد از این زمان حتما قبل از تزریق باید تست مانتو انجام شود و در صورت منفی بودن تست ، واکسن تزریق گردد. ➤ تفسیر نتایج تست مانتو :

محدوده قرمزی و ایندوراسیون کمتر از 5 میلی متر : منفی

محدوده قرمزی و ایندوراسیون 5-10 میلیمتر : مشکوک

محدوده قرمزی و ایندوراسیون بیشتر از 10 میلی متر : مثبت

تست مثبت نشانه آلودگی فرد به عامل بیماری سل بوده و دلیل ابتلا به بیماری سل نیست در حالیکه در خردسالان (کمتر از سال) واکنش دلیل غیر مستقیم بر ضایعه فعال سلی در بدن است .

❖ در صورتی که واکسن های زنده ویروسی به طور همزمان مورد استفاده قرار نگیرند ، باید بین آنها حداقل یک ماه فاصله باشد .

- ❖ واکسیناسیون نوزادانی که تعویض خون شده اند مطابق جدول روتین ایمن سازی می باشد .
- ❖ در اختلالات ایمنی اولیه اکتسابی مانند لوسمی ، واکسن های ویروسی زنده و واکسن ب ث ژ منع مصرف دارد .
- کدام واکسن در افراد مبتلا به ایدز منع مصرف اکید دارد؟ (وزارت بهداشت 91-92)**
- الف) سرخک ب) پولیوی تزریقی ج) MMR د) BC6
- ❖ محل تزریق واکسن در کودکان زیر 2 سال در عضله قدامی - جانبی ران و در کودکان بالای 2 سال در عضله دلتوئید می باشد.

سوال: در کودکان زیر دو سال تزریق واکسن های داخل عضلانی در کدام ناحیه توصیه می شود؟

- الف) عضله ولتوئید ب) ناحیه قدامی خارجی ران ج) ناحیه سرین د) ناحیه میانی بازو
- گزینه ب/
- ❖ دوز تمام واکسن ها در برنامه ایمن سازی به جز واکسن سل ، نیم سی سی است .
- ❖ در مبتلایان به هموفیلی واکسن هیپاتیت ب زیرجلدی تزریق می شود.
- ❖ اجزای تشکیل دهنده واکسن شامل ماده آنتی ژن (توکسوئید ، ویروس یا باکتری ضعیف شده یا غیرفعال) ، ماده تعلیق (آب استریل و یا سرم نمکی) ، مواد تثبیت کننده (ترکیب جیوه ای و آنتی بیوتیک های خاص) و مواد مکمل (ترکیبات آلومینیومی) می باشند .
- ❖ به دلیل وجود این ترکیبات باید واکسن ها در عمق عضله تزریق شوند و در صورتی که در زیر جلد وارد شوند باعث ایجاد التهاب ، تحریک موضعی و گرانوم و نکروز می شوند .
- ❖ تفاوت واکسن توام خردسالان (DT) و بالغین (dT) در دوز توکسوئید دیفتتری می باشد .
- ❖ تا نیم ساعت پس از خوردن قطره پولیو ، مایعات داغ به شیرخوار داده نشود.
- ❖ دادن شیرمادر بعد از قطره فلج اطفال اشکالی ندارد.
- ❖ نوزادانی که در بیمارستان متولد می شوند هنگام خروج از زایشگاه باید قطره خوراکی تجویز شود.

موارد منع مصرف opu:

- 1- بیماری های حاد تب دار
- 2- اسهال و استفراغ شدید
- 3- نقص سیستم ایمنی و بدخیمی
- 4- حساسیت به واکسن
- 5- افرادی که داروهای کورتیکوئید و آنتی متابولیت مصرف می کنند.
- 6- HIV (ایدز)

آموزش های بعد از دادن opu:

- 1- تا نیم ساعت بعد از خوردن پولیو، مایعات داغ به شیرخوار داده نشود.

- 2- استفراغ مختصر مشکلی ایجاد نمی کند.
3- دادن شیر مادر بعد از قطره opu اشکالی ندارد.

سوال: در کدام شرایط، لازم است قطره فلج اطفال با فاصله یکماه تکرار شود؟

(الف) تغذیه کودک با شیر مادر یا بطری

(ب) ابتلای کودک به آتورنی

(ج) ابتلای کودک به اسهال شدید

(د) استفراغ کودک پس از دریافت قطره

پاسخ گزینه ج/

واکسیناسیون هاری :

- ❖ در صورت مرگ حیوان مهاجم کمتر از 10 روز ، واکسن بایستی در روز های 0 و 3 و 7 و 14 و 30 تزریق گردد .
- ❖ در صورت سالم ماندن حیوان مهاجم دوره واکسیناسیون به صورت 0 و 3 و 7 است .
- ❖ سرم ضد مارگزیدگی : هنگام مارگزیدگی سرم ضد مارگزیدگی را تزریق می کنند . در هنگام تزریق این سرم یک سی سی آدرنالین یک هزارم به منظور پیشگیری از عوارض احتمالی در دسترس می باشد .

زنجیره سرما (cold chain)

- واکسن ها باید از زمان ساخت تا هنگام مصرف در درجه حرارت معینی نگهداری شوند که به آن زنجیره سرد می گویند .
- ❖ دمای مناسب جهت نگهداری واکسن ها در مراکز بهداشتی و درمانی و در خانه های بهداشتی 0 تا 8 درجه سانتیگراد است .
 - ❖ حساسترین واکسن ها نسبت به گرما عبارتند از : پولیومیلیت ، سرخک و سل و حساسترین واکسن ها نسبت به یخ زدگی عبارتند از ثلاث ، توام و هیپاتیت .
 - ❖ در یخچال مخصوص نگهداری واکسن ، نباید در قسمت درب آن هیچ واکسنی گذاشته شود ، مواد غذایی نباید در آن نگهداری شود . به طور روزانه در شروع و پایان کار درجه حرارت روی برگه نسب شده روی درب یخچال ثبت شود .
 - ❖ جعبه واکسن های حاوی ثلاث و توام را نباید به دیوار داخلی یخچال چسباند زیرا احتمال یخ زدگی واکسن بالا می رود .
 - ❖ واکسن های سل و سرخک نسبت به نور خورشید حساس هستند .
 - ❖ در اتاق واکسیناسیون به دلیل احتمال بروز حساسیت به واکسن ها باید آمپول آدرنالین آماده و در دسترس باشد .
 - ❖ واکسن های فلج اطفال ، سه گانه ، دوگانه و هیپاتیت ب پس از باز شدن ویال در مراکز بهداشتی درمانی به شرط رعایت شرایط زنجیره سرما و سترونی تا پایان تاریخ انقضا قابل مصرف هستند .

- ❖ ویال های باز شده سرخک و سل در پایان عملیات روزانه باید دور ریخته شوند .
- ❖ از واکسن پولیو میلپیت به عنوان واکسن نشانگر در تعیین کیفیت سیستم زنجیره سرد استفاده می شود.
- ❖ عضله دلتوئید و عضله قدامی جانبی ران برای تزریق عضلانی واکسن در کودکان مناسب هستند.

واکنش واکسن ها در مقابل افزایش درجه حرارت:

حساس	مقاوم
پولیو خوراکی	توکسوئید دیفتری
سرخک، سرخچه، اوریون	توکسوئید کزاز
سل	سیاه سرفه
پولیو تزریقی	پولیو تزریقی
سیاه سرفه	سل
توکسوئید کزاز	سرخک، سرخچه، اوریون
توکسوئید دیفتری	پولیو خوراکی

آزمون شیک (schick test) برای بررسی کدام بیماری عفونی است؟ (وزارت بهداشت 91-92)

الف) سرخچه ب) اوریون ج) دیفتری د) سرخک

پاسخ گزینه ج/

ممنوعیت های عمومی تزریق واکسن :

- ❖ بیماری های حاد تب دار
- ❖ افراد تحت درمان با داروهای تضعیف کننده سیستم ایمنی
- ❖ بدخیمی های منتشر
- ❖ حاملگی (واکسن های ویروسی ضعیف شده)
- ❖ سابقه آلرژی به واکسن
- ❖ دوره نقاهت بیماری ها و در حال استفاده از آنتی بیوتیک
- ❖ تزریق سیاه سرفه در بالای 6 سال تمام ممنوع است .
- ❖ در کودکانی که ضایعات مغزی پیش رونده دارند تزریق سیاه سرفه ممنوع است.
- ❖ اسهال ، مدفوع شل ، سوءتغذیه ، نارسای زمان تولد مانعی برای واکسیناسیون نیست .
- ❖ تا 3 ماه پس از دریافت خون و پلاسما تزریق واکسن های زنده ویروسی ممنوع است .
- ❖ واکسن سل در کودکان مبتلا به ایدز ممنوع است .
- ❖ حساسیت به تخم مرغ مانعی برای تزریق واکسن سرخک نیست .

چنانچه طی دو هفته پس از تلقیح واکسن های زنده ویروسی (به جز تب زرد و پولیو خوراکی) گاماگلوبولین و فراورده های خونی تزریق گردد.

* اگر عضلانی تزریق گردد سه ماه بعد تکرار شود.

* اگر وریدی تزریق گردد شش ماه بعد تکرار شود.

در صورت تزریق گاماگلوبولین به کودکان، فاصله تجویز واکسن های زنده ویروسی (به جز تب زرد و پولیو خوراکی)

* اگر عضلانی تزریق گردد حداقل سه ماه بعد تکرار شود.

* اگر وریدی تزریق گردد حداقل شش ماه بعد تکرار شود.

اگر لازم باشد رد یک جلسه بیش از یک نوع واکسن تزریق گردد باید: در محل های جداگانه و حداقل به فاصله 2/5cm یا در دو سمت تزریق گردد.

تزریق واکسن: * در کودکان کوچکتر از دو سال: فاصله قدامی خارجی ران

* افراد بالاتر از دو سال: تزریق در عضله رلتوئید

در صورتیکه نوزد از مادر $HBsAG^+$ متولد شده باشد:

به طور همزمان با 0/5ml ایمونوگلوبولین اختصاصی هپاتیت ب در عضله یک ران ترجیحاً در ظرف 12 ساعت پس از

تولد و واکسن هپاتیت B در عضله ران دیگر در اسرع وقت تزریق گردد.

اگر پس از تولد و تزریق واکسن هپاتیت B مشخص شود که نوزاد از مادر $HBAG^+$ به دنیا آمده است: حداکثر یک

هفته پس از تولد باید ایمونوگلوبولین اختصاصی هپاتیت B را دریافت کند.

➤ نکته: واکسیناسون HB در افراد هموفیلی در زیر جلد تزریق شود.

نکته مهم: داوطلبین محترم توجه فرمایید که با تهیه این جزوات دیگر نیاز به خرید هیچ گونه کتاب مرجع دیگری نخواهید داشت. برای اطلاع از نحوه دریافت جزوات کامل با شماره های زیر تماس حاصل فرمایید.

021/66902061 – 66902038

013/33338002 (رشت)

013/42342543 (لاهیجان)